

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
УПРАВА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ
ПРАЊА НОВЦА

Управа за спречавање прања новца

Масарикова 2, 11000 Београд

тел. +381 11 2060 151, факс +381 11 2060 150

uprava@apml.org.rs, www.apml.org.rs

Штампање ове брошуре омогућио је амерички народ путем Америчке агенције за међународни развој (USAID). Управа за спречавање прања новца је у потпуности одговорна за садржај ове публикације, који не мора нужно одражавати ставове USAID-а или Владе САД.

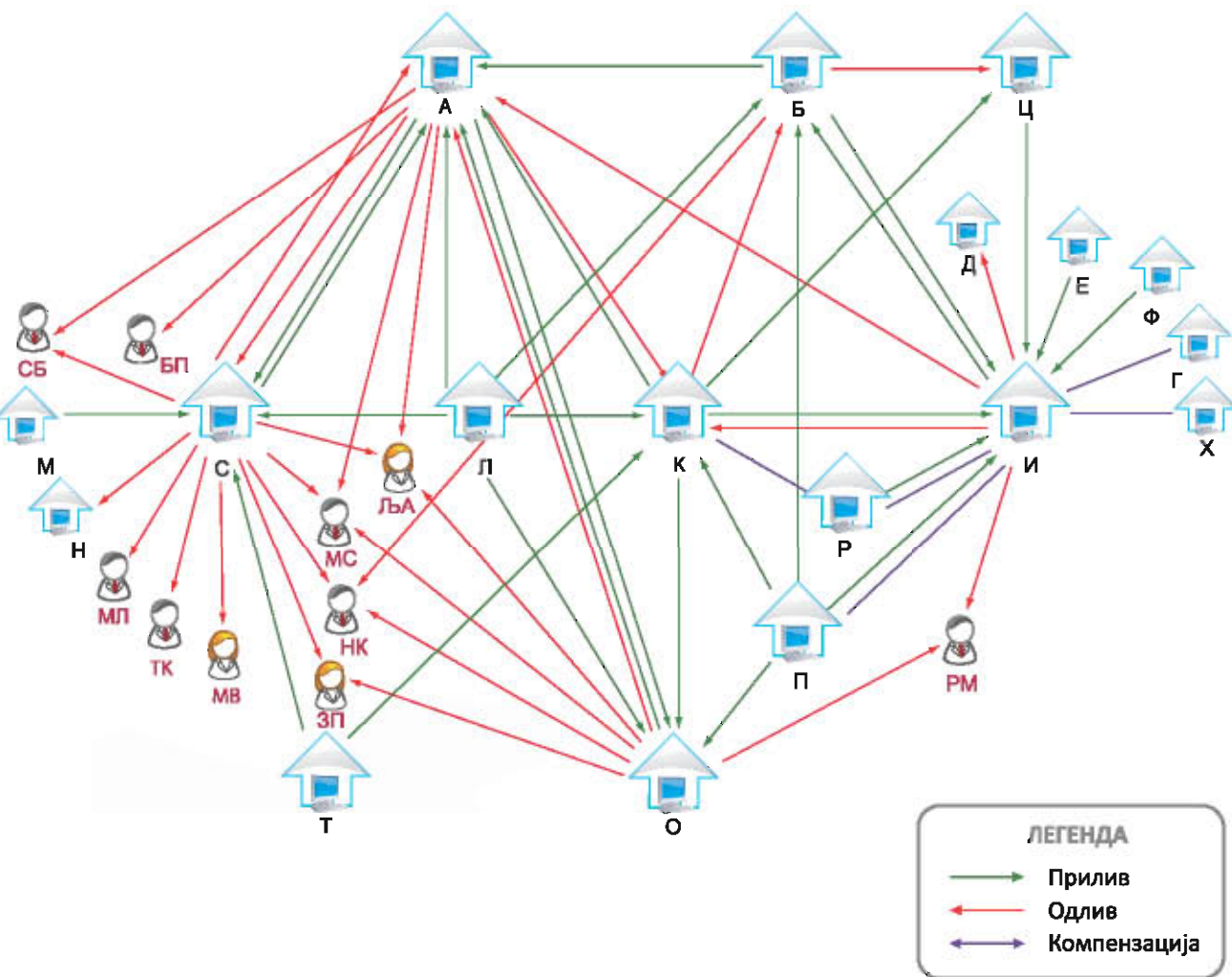
Управа за спречавање прања новца Републике Србије

Пример 3

Разлози који упућују на сумњу да је пословање правних лица (преко 15 правних лица, икона фирме у дијаграму испод (А, Б итд.)) без јасног економског основа су:

- трансфери новчаних средстава са рачуна једног на рачун другог привредног субјекта врши се свакодневно у заокруженим износима који су незнатно мањи од износа који је предвиђен за пријављивање Управи за спречавање прања новца
- врши се фиктивно фактурисање роба и услуга од стране привредних субјеката приказаних на слици
- након трансфера на неколико рачуна, ради заметања трагова, средства се најчешће подижу у готовини
- иста физичка лица су овлашћена за располагање средствима по рачунима више привредних субјеката са чијих рачуна подижу готовину.

Контроле пословања правних лица, које су вршене од стране Пореске управе и МУП-а, показале су да је пословна сарадња међу наведеним субјектима била фиктивна без икакве робе или учињених услуга, а није познато у које сврхе су наведена новчана средства утрошена. Претпоставка је да су новчана средства, уз одређену провизију правних и физичких лица, која су их подигла у готовини, враћена уплатиоцима, такође у готовини, при чему се избегавају пореске обавезе и стичу елементи прања новца. У овом примеру се ради о фирмама које су скоро основане и које имају отворене рачуне у више банака.

Шема: Организациона структура Управе за спречавање прања новца

Чему тежимо?

- Да се сачува финансијски систем од утицаја капитала стеченог извршењем кривичног дела
- Да спречавамо и одвраћамо од вршења кривичних дела прања новца и финансирања тероризма
- Да извршиоци ова два кривична дела буду откривени, кривично гоњени и кажњени по закону
- Да се одузме имовина проистекла из кривичних дела
- Да подижемо свест јавности о неопходности сталног унапређивања система спречавања прања новца и финансирања тероризма

Који су наши циљеви?

- Да правовременом и компетентном анализом трансакција унапређујемо систем за борбу против прања новца и финансирања тероризма
- Да заједно са надзорним органима (Народна банка Србије, Комисија за хартије од вредности, инспекцијски органи) поспешујемо примену Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма од стране обвезника
- Да остварујемо интензивну сарадњу са другим државним органима у борби против прања новца и финансирања тероризма, на стратешком и на оперативном плану
- Да унапређујемо техничке и стручне капацитете и учествујемо у програмима за обуку државних органа и обвезника
- Да у јавности створимо објективну слику о послу којим се бавимо
- Да унапређујемо међународну сарадњу како са међународним организацијама, тако и са финансијско-обавештајним службама других држава

Правни оквир за спречавање прања новца и финансирања тероризма у Републици Србији

Први Закон о спречавању прања новца, којим је криминализовано прање новца, почео је да се примењује 01.07.2002. године. Тада је почела са радом, под називом Савезна комисија за спречавање прања новца - финансијско-обавештајна служба (ФОС) Републике Србије.

Дефиниција ФОС подразумева национални центар за пријем, анализу и размену финансијско-обавештајних података, уз остваривање интензивне сарадње са надлежним органима на унутрашњем и међународном плану

Доношењем Уставне повеље 2003. године Савезна комисија за спречавање прања новца постала је управа у саставу Министарства финансија и економије Републике Србије што је сврстава у финансијско обавештајне службе административног типа, а усвајањем Закона о спречавању прања новца децембра 2005. године ФОС Републике Србије је образована као Управа за спречавање прања новца која функционише као посебан орган у оквиру Министарства финансија.

На основу Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, Управа прикупља податке о трансакцијама, информације и документацију од обвезника и државних органа, врши аналитичку обраду примљених података и чува податке и документацију. У случају да у вези са неким лицем или трансакцијом постоји сумња да се ради о прању новца или финансирању тероризма, Управа такве информације прослеђује надлежним државним органима (Тужилаштво, суд, МУП) ради предузимања радњи и мера из њихове надлежности.

У складу са улогом коју има у целокупном систему за борбу против прања новца и финансирања тероризма, Управа прати и примењује све међународне стандарде. Управа тежи да изграђује како сопствене тако и капацитете осталих учесника у систему за борбу против прања новца и финансирања тероризма. Изградња капацитета односи се на сталну обуку запослених у Управи, у другим државним органима и обуку обвезника по Закону, као и на унапређење техничких могућности за прикупљање, анализу, размену и чување података.

Национална стратегија за борбу против прања новца и финансирања тероризма представља кључни документ којим се дају препоруке за унапређење постојећег система за борбу против прања новца и финансирања тероризма. Препоруке се ослањају на анализу и опис стања и трендова криминалитета, и то на законодавном, институционалном и оперативном нивоу. Надзор над спровођењем Националне стратегије врши Стална координациона група, чији је председавајући државни секретар Министарства финансија, а чланови су представници Управе за спречавање прања новца, Министарства правде, Министарства унутрашњих послова, Управе царина, Пореске управе, Девизног инспектората, Управе за игре на срећу, Народне банке Србије, Комисије за хартије од вредности, Безбедносно информативне агенције, Министарства одбране и Министарства спољних послова.

Пример 2

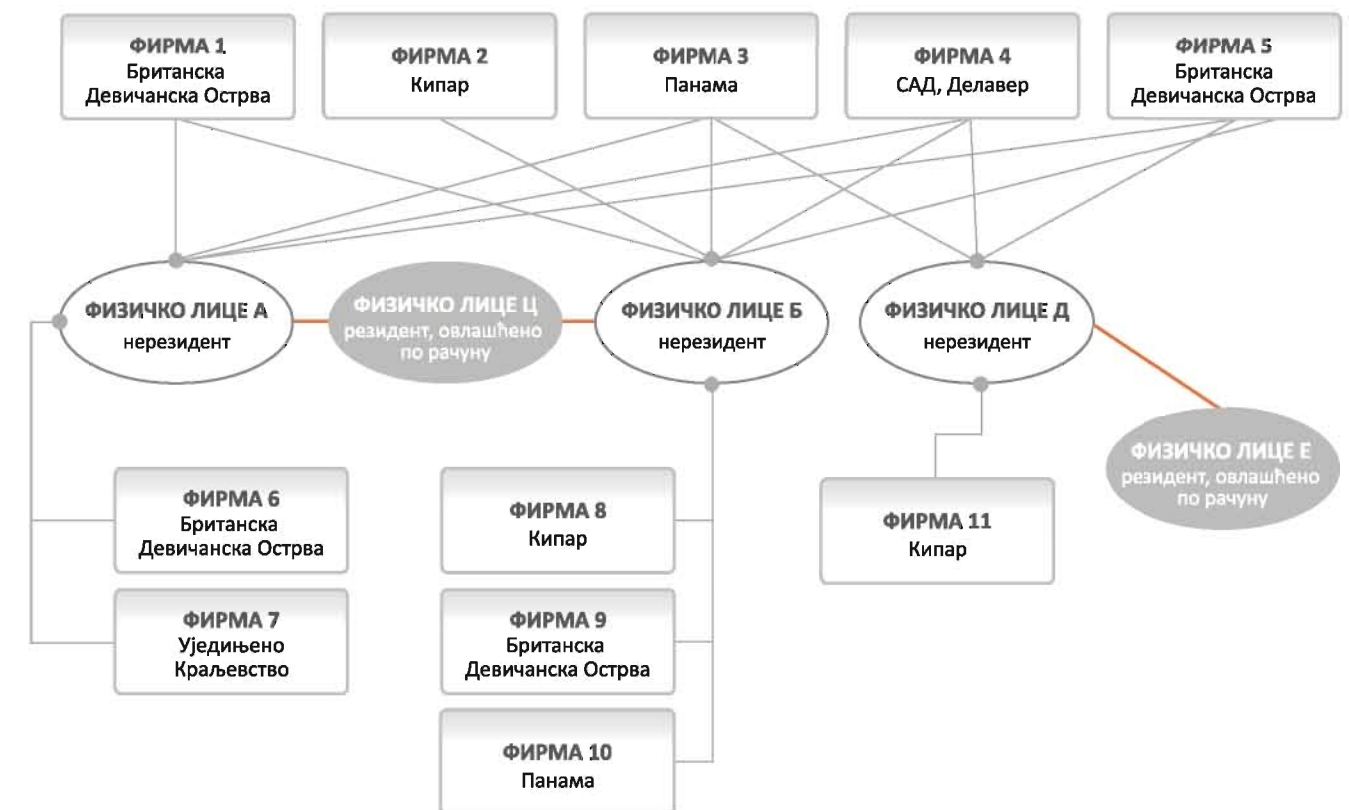
Актери:

- Физичка лица А, Б и Д су нерезиденти који су у три домаће банке отворили нерезидентне девизне рачуне (видети слику).
- Физичко лице Ц је резидент, овлашћен за располагање средствима по рачунима физичких лица – нерезидената А и Б.
- Физичко лице Е – резидент овлашћено је за располагање средствима по нерезидентном девизном рачуну физичког лица – нерезидента Д.

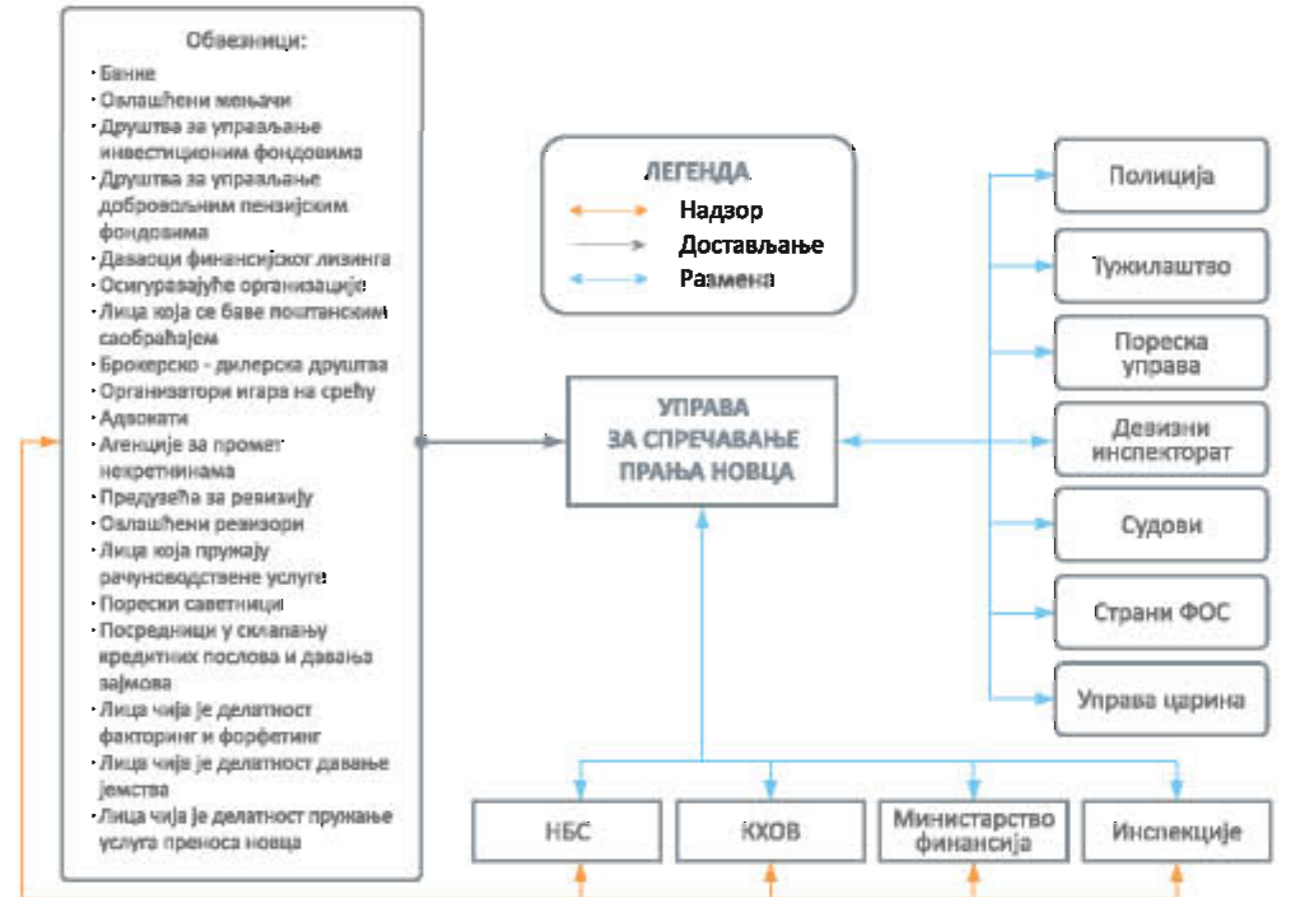
Заједничко свим приливима дозначеним на нерезидентне девизне рачуне наведених лица А, Б и Д је да потичу са офшор дестинација, из држава које не примењују стандарде у области спречавања прања новца и да немају јасну економску логику, јер се ради о извозу текстилних производа из Србије у земљу у којој су такви производи вишеструко јефтинији.

Физичко лице Ц, које као овлашћено лице физичких лица А и Б, искључиво подиже готовину са њихових нерезидентних девизних рачуна. Такође, физичко лице Е искључиво подиже готовину са девизног рачуна физичког лица Д.

Чињеница да се наведене фирме 1, 2, 3, 4 и 5 јављају као пошиљатоци средстава за сва три нерезидента, доводи ова физичка лица у везу.

Систем за борбу против прања новца и финансирања тероризма у Србији

Обавезе обвезника по Закону

Обвезници по Закону о спречавању прања новца и финансирања тероризма су дужни да врше пријаву готовинских трансакција (полагање и подизање) у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности и то одмах или најкасније у року од три дана од дана извршења трансакције.

Обвезник је дужан да Управи достави податке увек када у вези са трансакцијом или странком постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма. За препознавање сумњивих трансакција Управа је израдила за обвезнике листе индикатора за препознавање сумњивих трансакција које су објављене на сајту www.apml.org.rs

Информациони системи за размену, обраду и анализу података

У Управи је у функцији софтверски систем ТМИС (Transaction Management Information System), који обезбеђује електронско прикупљање података од обвезника, интерактивно попуњавање прописаних образаца, слање и пријем података преко заштићене Интернет везе као и размену података и статистичких извештаја за обвезнике. Путем ТМИС софтверског решења створени су услови за коришћење напредних аналитичких алата за анализу података и унапређени су безбедност и сигурност прикупљања и чувања података.

Такође, за потребе анализа предмета, аналитичари користе програм за визуелни приказ података, «i2» помоћу кога се уочавају међусобне везе између лица и трансакција.

Крајем 2009. године, у Управи је уведено савремено софтверско решење за управљање документима и предметима, чиме је унапређена ефикасност и продуктивност, као и организација посла. Софтвер за управљање документима и предметима прилагођен је специфичним захтевима и потребама Управе. Применом овог софтверског решења, рад Управе, у техничком смислу, подигнут је на највиши ниво, који се састоји у електронској обради докумената и предмета, од уласка документа у Управу па све до коначног Извештаја Управе. Софтвер је направљен у сарадњи Управе и домаћег Института.

7. Физичко лице уплаћује велику суму на име животног осигурања и осигурања своје имовине, а после извесног времена одустаје и плаћа пенале, или уплаћује једнократне премије где је осигураник и корисник осигурања треће и несродно лице

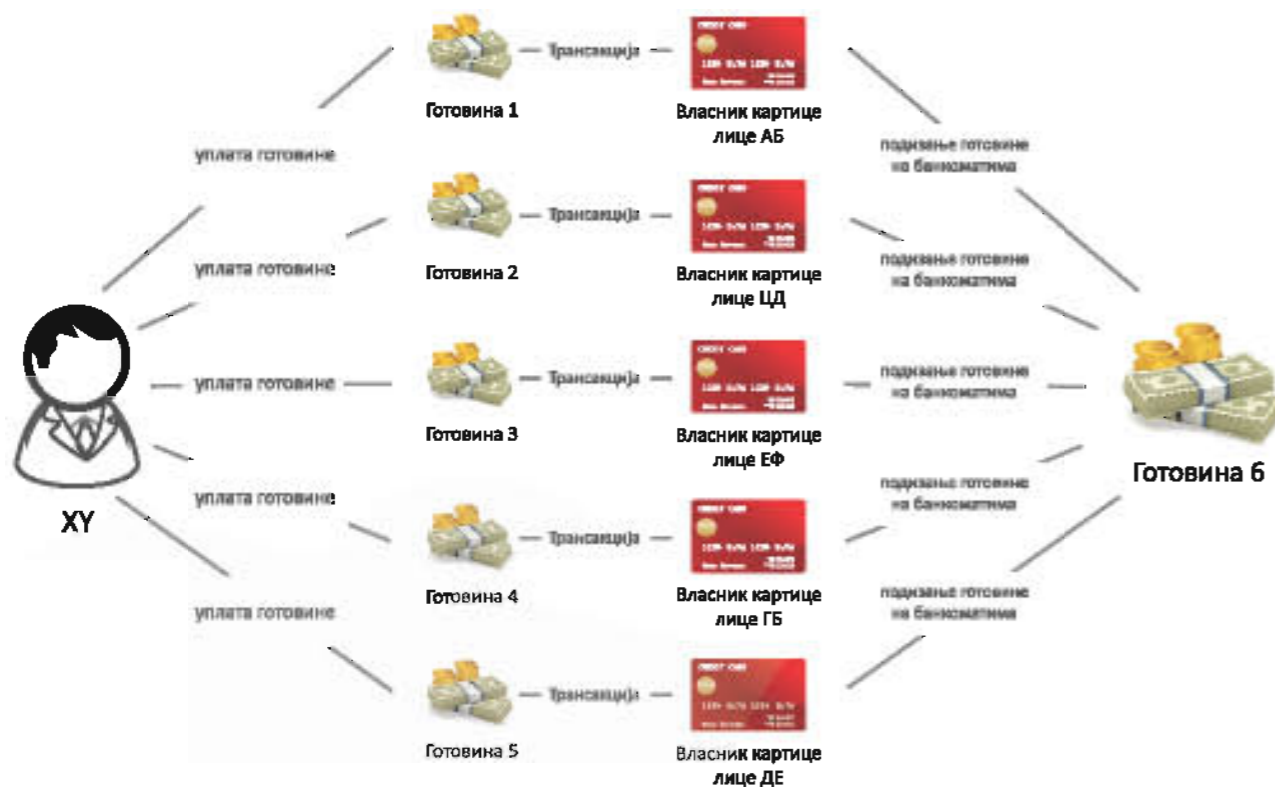
Лице плаћа премију неколико месеци а затим без ваљаног образложења одустаје од даљих уплата. Следи плаћање пенала на основу уговора, губи део средстава, а остатак средстава може бити опран кроз легалне токове.

Типологије

Следећи примери илуструју сложене и често добро скривене везе у токовима новца, везе између лица, физичких или правних, као и друге релације које се у Управи анализирају у циљу откривања свих релевантних података и лица који могу бити повезани са прањем новца и финансирањем тероризма. Примери су визуелно обрађени коришћењем софтвера «i2».

Пример 1

- Физичко лице ХУ уплаћује средства, скоро свакодневно, на рачуне више физичких лица, у мањим износима, знатно нижим од износа који се по Закону пријављује Управи за спречавање прања новца.
- Банци није познато порекло новца који се уплаћује на рачуне, као ни податак чиме се бави физичко лице које уплаћује новац.
- Одмах по уплати, средства се подижу на банкоматима, у иностранству, у више дневних трансакција и максималним дозвољеним дневним износима.
- Претпоставка је да су картице, издате власницима наведених рачуна, дате другим лицима, која свакодневно подижу средства на банкоматима у иностранству.
- Идентитет лица која врше подизање средстава је непознат.

Међународна сарадња

Управа је од 2003. године чланица **Егмонт групе**, међународне организације, која данас окупља 116 финансијско-обавештајних служби, које међусобно могу да размењују финансијско-обавештајне податке користећи за комуникацију заштићени вебсајт, уз поштовање међународних стандарда, укључујући и принцип узајамности и чувања тајности података. Професионалну сарадњу и допринос Управе на међународном плану доказују и 19 споразума о сарадњи, које је Управа потписала са страним финансијско-обавештајним службама до априла 2010. године, као и иницирани споразуми чије се потписивање очекује.

Потписани су споразуми са финансијско-обавештајним службама Македоније, Румуније, Белгије, Словеније, Црне Горе, Албаније, Грузије, Украјине, Босне и Херцеговине, Хрватске, Бугарске, Пољске, Сједињених Америчких Држава, Уједињених Арапских Емирата, Руске Федерације, Сан Марина, Грчке, Литваније и Канаде, а очекује се и потписивање са Мексиком, Француском, Италијом и Арубом.

У складу са Регионалним протоколом који је потписан 2008. године директори финансијско-обавештајних служби из региона састају се најмање једном годишње како би унапредили сарадњу између ФОС и радили на случајевима од обостраног интереса. Србија је домаћин таквог састанка 2010. године.

Република Србија као чланица **Савета Европе** активно учествује у раду **Комитета Манивал** (MONEYVAL – Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and of the Financing of Terrorism) који представља значајано међународно тело на пољу спречавања прања новца и финансирања тероризма. У саставу наше делегације налазе се представници Управе за спречавање прања новца, Министарства правде, Министарства унутрашњих послова и Народне банке Србије. Комитет Манивал ради на принципу узјамних евалуација радњи и мера које држава предузима против прања новца и финансирања тероризма. Евалуације врше тимови експерата из области права, полицијске праксе и финансија из свих држава чланица Савета Европе. **Трећи круг евалуације Републике Србије започет је у мају 2009. године.**

Најчешће шеме прања новца у Србији:

Лица која перу новац користећи различите врсте трансакција да би прикрили своје криминалне активности угрожавају економију једне државе и директно утичу на опадање пословне активности легалног сектора. Најчешће коришћене шеме прања новца код нас имплементирани су у Листе индикатора за препознавање сумњивих трансакција које примењују обвезници по Закону.

- **Злоупотреба позајмице физичког лица правном лицу**
- **Увећане фактуре код извоза робе, односно умањене фактуре код увоза робе како би „прљава“ новац ушао у/изашао из земље**
- **Физичка и правна лица подижу кредите са 100% депозитом, и по правилу их превремено отплаћују**
- **Приливи новца са офшор дестинација по основу наследства, продаја удела у заједничким фирмама, продаје имовине у иностранству, од дивиденди и слично**
- **Уплата великих износа од стране правног лица на рачун који је отворен на некој од офшор дестинација. Плаћања се врше по основу маркетиншких услуга, продаје или пајма пословног простора, организације сајмова, истраживања тржишта или наступа на страном тржишту;**
- **Више физичких лица отвара рачуне у неколико банака и врше међусобна плаћања по основу извршених услуга, али само једно лице је овлашћено по тим рачунима**
- **Преузимање акционарских друштава од стране «параван лица», која за инвеститоре који обично припадају организованом криминалу купују акције предузећа и често средства за те намене обезбеђују из позајмица бројних физичких лица која су повезани са инвеститорима, и касније, на такав начин стечене акције (уделе) преносе на инвеститоре (стварне власнике) или повезана лица са инвеститорима (стварним власницима).**

НЕКЕ СПЕЦИФИЧНОСТИ НАШИХ ПРОСТОРА

1. Позајмица физичких лица (власника или оснивача) правном лицу

Према важећим прописима у Републици Србији позајмица је дозвољена, неограничена и неопорезива. Због тога се веома често јавља случај да «богати власник» (оснивач) уплаћује позајмицу за ликвидност своје не превише успешне фирме, а без повећања оснивачког улога. Тиме је створена могућност да власник улаже новац који можда потиче од извршења неког кривичног дела, или на који није плаћен порез. Тај новац давалац позајмице може да подигне са рачуна фирме у сваком моменту без икаквих последица. Управа је дала одређене предлоге да се овакав вид финансирања сопственог предузећа санкционише.

2. Подизање готовине са рачуна правног или физичког лица обавља се уз присуство лица које је стварни власник средстава

Постоје случајеви када је фиктивни власник фирме заправо лице проблематичног понашања и сумњивог карактера (на пример, уживалац дрога или алкохола), а стварни власник то веома вешто користи и управља пословањем. Тако на пример стварни власник уплаћује на рачун фирме средства по разним основама, укључујући и промет робе и услуга. Убрзо потом, ова два власника се заједно појављују у банци, где фиктивни власник подиже готовину и одмах је предаје стварном власнику. Било је примера да је рачун био у блокади 72 сата по налогу Управе, када је међу власницима настајала паника, користиле су се и лажне менице за принудну наплату, а банкарским службеницима упућиване су и претње.

3. Правно лице из Србије врши плаћања рачуна на офшор дестинацији, и то по основу маркетиншких услуга; продаје или изнајмљивања пословног простора; организације сајмова или наступа на страном тржишту

Грађевинска фирма (инвеститор) плаћа некој фирми на офшор дестинацији да посредује у проналажењу купца или закупца стамбеног или пословног простора, што је у потпуном раскораку са огромном тражњом за некретнинама која постоји у највећем делу Републике Србије.

4. Приливи средстава са офшор дестинација по основу наследства, продаја удела у заједничким фирмама, продаје имовине у иностранству, од дивиденди и др.

У великом броју ових случајева реч је о новцу који је стечен незаконито и за време санкција нелегално изношен из земље, а сада се враћа у Србију, наводно по законитом основу.

5. Кредити одобрени у иностранству овде се подижу у готовини

Зајмопримац банкарском службенику даје неуверљиве одговоре на питање о власнику и пореклу средстава које прима по основу кредита. Вероватно је са кредитором повезан у намери да се капитал који је сумњиво стечен или илегално изнет из земље, на овај начин, врати у земљу.

6. Физичка лица - нерезиденти обављају привредну активност преко личних рачуна, што се нарочито дешава у грађевинарству

Креатор оваквог сумњивог посла окупи групу својих сарадника, који се договоре да улажу средства у изградњу стамбеног објекта са више стамбених јединица. Организатор уговара послове са извођачима и набавља грађевински материјал. Све трансакције, које се односе на изградњу објекта и набавку грађевинског материјала обављају се преко личних рачуна физичког лица, организатора посла. Након завршетка изградње објекта, сви појединачни власници станова напрасно продају станове, по правилу за готов новац, који предају главном организатору, а њима евентуално припада мала провизија за учешће у оваквом послу.